

KLASA CZWARTA

JĘZYK POLSKI – poziom podstawowy

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny w roku szkolnym 2026/2027

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową, a więc potrafi:

- podać ramy czasowe epok historycznoliterackich;
- podać podstawowe cechy światopoglądowe omawianych epok;
- podać reprezentatywne dla danej epoki gatunki literackie, motywy, wzorce osobowe;
- podać reprezentatywne dla danej epoki filozofie, prądy artystyczne i umysłowe;
- wskazać tytuły lektur obowiązkowych, przyporządkować autorów i głównych bohaterów;
- podać główne wątki, najważniejsze fakty, scharakteryzować głównych bohaterów;
- podać najważniejsze środki artystyczne i zabiegi językowe omawianych tekstów literackich epickich; lirycznych i dramatycznych;
- posługiwać się komunikatywnym językiem;
- wypełnić niezbędne kryteria pracy pisemnej: zachować wymóg limitu słów, komunikatywność składni, stosowność stylu, zgodność z tematem.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową, a więc potrafi:

- odróżnić funkcje środków językowych oraz ironię w tekście literackim;
- stworzyć tezę tekstu bądź fragmentu tekstu, podać argumenty na rzecz tezy;
- rozdzielić informacje od opinii;
- podać przyczyny i skutki danego zjawiska;
- wyłuskać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służące realizacji zadanego tematu;
- wskazać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych, wyjaśnić literaturoznawcze sensy pojęć uwzględniając podstawowe konteksty;
- rozróżnić cechy charakterystyczne sztuki omawianych epok;

- określić wizję świata i człowieka omawianych epok, wzorce osobowe i postawy bohaterów, podstawowe prądy umysłowe oraz hasła programowe i idee poszczególnych epok, odwołując się do omówionych tekstów;
- skorzystać z podstawowych kontekstów do analizy i interpretacji utworów literackich;
- wyczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich;
- określić podstawowe cechy językowe i stylistyczne poznanych tekstów literackich;
- wypowiadać się poprawną polszczyzną w mowie i piśmie.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową i niektóre elementy programu nauczania, a więc potrafi:

- podać związki utworów literackich z historią, kulturą, sztuką oraz filozofią omawianych epok;
- zestawić wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizje świata, Boga i człowieka w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich;
- zaprezentować koncepcję artysty i funkcję sztuki w omawianych epokach, odwołując się do utworów literackich;
- dokonać oceny bohaterów literackich w kontekście epoki, zwracając uwagę na ich komplikację psychologiczną i uwikłania w problemy moralne, społeczne;
- samodzielnie analizować i interpretować dzieła literackie, posługując się terminologią historyczno i teoretycznoliteracką;
- podać dominantę kompozycyjną i myślową oraz przedstawić analizę typowego dla epoki i autora utworu literackiego;
- obrać i uzasadnić stanowisko w dyskusji, odwołując się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce;
- budować wnioski, oceny, uogólnienia i argumenty, prezentując swój punkt widzenia;
- budować w trakcie zajęć dłuższe wypowiedzi w sposób zwarty, logiczny i uporządkowany;
- wypowiadać się ustnie płynnie i poprawnie pod względem stylistycznym i językowym;
- funkcjonalnie wykorzystać materiał literacki i historycznoliteracki w funkcji argumentacyjnej, odwołując się do kontekstów (m.in. literackich, biograficznych, filozoficznych, historycznych – w pracy pisemnej);

- łączyć poszczególne części pracy pisemnej tak, by jej tekst był spójny, stosować urozmaiconą leksykę i składnię, zadbać o stosowność i jednorodność stylu.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności przewidziane podstawą programową i programem nauczania oraz potrafi:

- rozróżnić dosłowne i przenośne znaczenia tekstów kultury (alegoryczne, symboliczne, metaforyczne, paraboliczne), wskazać funkcje symboli i motywów w utworach literackich i tekstach ikonicznych,
- stworzyć pogłębioną analizę oraz interpretację dzieła sztuki i tekstu literackiego z odwołaniem się do wybranego kontekstu,
- pokazać na podstawie omawianych utworów charakterystyczne dla danej epoki elementy świata przedstawionego i ich ewolucję związaną z założeniami epoki oraz omówić zmiany zachodzące w wybranych gatunkach literackich,
- swobodnie tworzyć wypowiedź monologową, umiejętnie zabierać głos w dyskusji, wykazywać się kulturą dyskusji i dbałością o poprawność językową,
- budować wypowiedzi pisemne reprezentujące różne gatunki (np. rozprawkę, esej), funkcjonalnie zbudowane, spójne i logiczne, z zastosowaniem odpowiedniej terminologii (np. teoretycznoliterackiej, filozoficznej, historycznej), zawierające sądy wartościujące i wnioski uogólniające oraz uwzględniające opinie badaczy literatury,
- bogacić wypowiedź odpowiednio dobranymi cytatami ze znanych mu tekstów literackich,
- brać pod uwagę w wypowiedziach samodzielnie zgromadzone, wyselekcjonowane i uporządkowane logicznie materiały z różnych źródeł, dotyczące literatury, filmu i różnych dziedzin sztuki.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który opanował wiadomości i umiejętności na ocenę bardzo dobrą, a ponadto potrafi:

- pokazać własną, oryginalną i rzeczową propozycję interpretacji utworu, wskazać w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej; odwołać się do własnych doświadczeń i obserwacji oraz wybranych tekstów kultury;
- szybko i sprawnie przekształcać i hierarchizować informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

- zbierać i porządkować informacje z różnych źródeł w problemowe całości przez ich wartościowanie; syntetyzować poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystać je w swoich wypowiedziach;
- posługiwać się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- budować teksty mówione i pisane odznaczające się oryginalnością oraz wartością artystyczną;

LUB/ORAZ odnosi sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

ZAKRES MATERIAŁU

Wymagania obowiązują w odniesieniu do epok literackich: **literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.** oraz odpowiadających im tekstów oraz pojęć literackich, kulturowych i językowych. Uczeń potrafi wykorzystać wiedzę nt. epok i tekstów omówionych w poprzednich latach nauki i zestawić ją z materiałem bieżącym.

ZAKRES PODSTAWOWY

Utwory obowiązujące w całości:

- 1) Albert Camus, *Dżuma*;
- 2) George Orwell, *Rok 1984*;
- 3) Sławomir Mrożek, *Tango*.
- 4) Marek Nowakowski, *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*);
- 5) Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*);
- 5) Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Utwory obowiązujące we fragmentach:

Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty).

Utwory poetyckie:

- 1) wybrane wiersze: Mirona Białoszewskiego, Zbigniewa Herberta, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Haliny Poświatowskiej, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej.

ZASADY OCENIANIA I SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ EDUKACYJNYCH

1. Ocenianie ma charakter systematyczny i wieloaspektowy.
2. Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:
 - Odpowiedzi ustne (obejmujące trzy ostatnio omawiane tematy).
 - Sprawdziany (zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem, obejmujące większą partię materiału).
 - Sprawdziany powtórkowe z epok z klas 1-3.
 - Wypracowanie (zapowiadane z wyprzedzeniem praca wg kryteriów maturalnych).
 - Testy sprawdzające wiadomości i umiejętności.
 - Kartkówki (pisemna forma sprawdzająca znajomość ostatnio omawianych tematów).
 - Kartkówki z treści lektur (pisemna forma sprawdzająca znajomość treści zapowiedzianej lektury).
 - Ćwiczenia maturalne (test historycznoliteracki, język polski w użyciu, matura ustna).
 - Różne formy pracy ucznia na lekcji.
 - Inne zadania zlecone przez nauczyciela.
3. Ocena jest jawna i (na prośbę ucznia lub rodzica) dodatkowo uzasadniona.
4. Uczeń ma prawo do poprawy ocen w terminie ustalonym z nauczycielem.
5. Pozostałe zasady obowiązujące przy zastosowaniu ustalonych form sprawdzania wiedzy i umiejętności określa Statut szkoły.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka polskiego do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów z dysfunkcjami - warunki ogólne

Dostosowania opracowywane są dla każdego ucznia indywidualnie przez zespół psychologiczno-pedagogiczny.

W przypadku form maturalnych każdego ucznia obowiązują zasady zgodne z wytycznymi CKE.

TRYB I WARUNKI UZYSKANIA WYŻSZEJ NIŻ PRZEWIDYWANA OCENY KLASYFIKACYJNEJ Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH J. POLSKIEGO

1. Uczeń, a w przypadku ucznia niepełnoletniego również jego rodzic, może wystąpić o otrzymanie wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych. Zgłoszenie składa się do nauczyciela prowadzącego dane zajęcia edukacyjne za pośrednictwem dziennika elektronicznego, w terminie 2 dni od dnia poinformowania o przewidywanej ocenie.

2. Nauczyciel sprawdza stopień spełnienia przez ucznia wymagań edukacyjnych właściwych dla oceny, o którą uczeń się ubiega. Postępowanie kończy się przed terminem ustalenia rocznej oceny klasyfikacyjnej określonym w statucie szkoły.

Materiał został opracowany w oparciu o zasoby internetowe przy uwzględnieniu programu nauczania:
Program nauczania. Oblicza epok. Klasy 1-4 liceum ogólnokształcącego. Nowa edycja. Zakres podstawowy i rozszerzony. Podstawa 2024, WSiP, autorzy: Adam Kalbarczyk; Katarzyna Olejnik oraz Statutu szkoły.